

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

Кафедра екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого
природокористування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри, професор

 В.М. Писаренко

« 29 » серпня 2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗБАЛАНСОВАНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

спеціальність

101 – «Екологія»

галузь знань

10 – «Природничі науки»

освітній ступінь

Бакалавр

факультет

Агротехнологій та екології

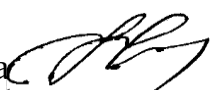
Полтава
2017 / 2018 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни Збалансоване природокористування для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 101 – Екологія

Розробник: **Калініченко В.М.**, екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування, к.с.-г.н.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля
Протокол від «28» серпня 2017 року № 1

Схвалено науково-методичною радою спеціальності «Екологія»
Протокол від «29» серпня 2017 року № 1

Голова (Коваленко Н.П.)

© Калініченко В.М., 2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів	4
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова
Рік навчання (курс)	2-й
Семестр	2-й
Лекції (годин)	26
Практичні (годин)	14
Самостійна робота (годин)	80
В т.ч. індивідуальні завдання (контрольна робота) (годин)	0
Вид підсумкового контролю	залік

2. Заплановані результати навчання

Метою вивчення дисципліни є формування у фахівця теоретичних знань і практичних навичок з розуміння теоретичних узагальнень та методичних концепцій забезпечення раціонального природокористування, що передбачає сукупність усіх форм експлуатації природно-ресурсного потенціалу та заходів для його збереження і дозволяє задовольняти потреби нинішнього покоління, не наносячи при цьому шкоди можливостям майбутніх поколінь для задоволення їхніх власних потреб

Завданням дисципліни є дослідження природоохоронного механізму функціонування господарського комплексу країни в умовах корінної перебудови економіки та її інтенсифікації, дослідження екологічного впливу НТП як основного важеля інтенсифікації суспільного виробництва, вплив інвестицій і структурної політики на стан НПС, систем управління і методи природоохоронного господарювання, міжнародного співробітництва в галузі відтворення ПР.

Компетентність:

Загальні компетентності:

1. Знання та критичне розуміння предметної області та професійної діяльності;
2. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
3. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня для донесення інформації та власного досвіду;
4. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
5. Здатність до участі у проведенні досліджень на відповідному рівні;
6. Здатність працювати в команді, використовуючи навички міжособистісної взаємодії;
7. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Фахові компетентності:

8. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
9. Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю.
10. Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління.
11. Здатність до участі в розробці системи управління та поводження з відходами виробництва та споживання.
12. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем.

Програмні результати навчання:

1. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.
2. Компілювати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.
3. Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням інноваційних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду,
4. Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.
5. Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поводження з виробничими та муніципальними відходами.
6. Формувати тексти, робити презентації та повідомлення для професійної аудиторії та широкого загалу з дотриманням професійної сумлінності та унеможливлення плагіату.

7. Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.

8. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.

9. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження формальної освіти та самоосвіти.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет, методи і завдання дисципліни

Тема 2. Наукові засади раціонального природокористування й охорони навколишнього середовища.

Тема 3. Екологічне виховання населення

Тема 4. Розвиток продуктивних сил та антропогенний вплив на навколишнє середовище

Тема 5. Еколого-економічні і еколого-соціальні проблеми використання природних ресурсів

Тема 6. Регіональні екологічні проблеми України

Тема 7. Управління природокористуванням та правовий захист навколишнього середовища

Тема 8. Екологічний моніторинг. Система екологічної інформації

Тема 9. Екологічна експертиза та проблеми її організації

Тема 10. Планування раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища

Тема 11. Економічний (госпрозрахунковий) механізм природокористування і охорони навколишнього середовища

Тема 12. Економічна та соціальна ефективність здійснення природоохоронних заходів. Науково-технічний прогрес і економіка природокористування

Тема 13. Міжнародний досвід і співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища і раціонального природокористування

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р
Тема 1. Предмет, методи і завдання дисципліни	7	2			5
Тема 2. Наукові засади раціонального природокористування й охорони навколишнього середовища.	11	2	2		7
Тема 3. Екологічне виховання населення	11	2	2		7
Тема 4. Розвиток продуктивних сил та антропогенний вплив на навколишнє середовище	11	2	2		7
Тема 5. Еколого-економічні і еколого-соціальні проблеми використання природних ресурсів	9	2	2		5
Тема 6. Регіональні екологічні проблеми України	9	2			7
Тема 7. Управління природокористуванням та правовий захист навколишнього середовища	9	2	2		5
Тема 8. Екологічний моніторинг. система екологічної інформації	9	2			7
Тема 9. Екологічна експертиза та проблеми її організації	7	2			5
Тема 10. Планування раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища	11	2	2		7
Тема 11. Економічний (госпрозрахунковий) механізм природокористування і охорони навколишнього середовища	9	2	2		5
Тема 12. Економічна та соціальна ефективність здійснення природоохоронних заходів. Науково-технічний прогрес і економіка природокористування	10	2			8
Тема 13. Міжнародний досвід і співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища і раціонального природокористування	7	2			5
Разом	120	26	14	0	80

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Тема 2. Наукові засади раціонального природокористування й охорони навколишнього середовища		
1	<i>Природні ресурси і умови та види, форми та типи раціонального природокористування</i>	2
Тема 3. Екологічне виховання населення		
2	<i>Оцінка використання природних ресурсів для рекреації</i>	2
Тема 4. Розвиток продуктивних сил та антропогенний вплив на навколишнє середовище		
3	<i>Раціональне комплексне використання природних ресурсів</i>	2
Тема 5. Еколого-економічні і еколого-соціальні проблеми використання природних ресурсів		
4	<i>Системи класифікації природних ресурсів</i>	2
Тема 7. Управління природокористуванням та правовий захист навколишнього середовища		
5	<i>Інституційно-правові основи екологічного управління</i>	2
Тема 10. Планування раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища		
6	<i>Раціональне використання не ресурсної частини довкілля</i>	2
Тема 11. Економічний (госпрозрахунковий) механізм природокористування і охорони навколишнього середовища		
7	<i>Еколого-економічні інструменти охорони і відтворення довкілля</i>	2
<i>Разом</i>		14

6. Самостійна робота

№	Назва теми	К-ть годин
1	Тема 1. Предмет, методи і завдання дисципліни	5
2	Тема 2. Наукові засади раціонального природокористування й охорони навколишнього середовища.	7
3	Тема 3. Екологічне виховання населення	7
4	Тема 4. Розвиток продуктивних сил та антропогенний вплив на навколишнє середовище	7
5	Тема 5. Еколого-економічні і еколого-соціальні проблеми використання природних ресурсів	5
6	Тема 6. Регіональні екологічні проблеми України	7
7	Тема 7. Управління природокористуванням та правовий захист навколишнього середовища	5
8	Тема 8. Екологічний моніторинг. система екологічної інформації	7
9	Тема 9. Екологічна експертиза та проблеми її організації	5
10	Тема 10. Планування раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища	7
11	Тема 11. Економічний (госпрозрахунковий) механізм природокористування і охорони навколишнього середовища	5
12	Тема 12. Економічна та соціальна ефективність здійснення природоохоронних заходів. Науково-технічний прогрес і економіка природокористування	8
13	Тема 13. Міжнародний досвід і співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища і раціонального природокористування	5
Разом		80

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота з дисципліни «Екологічна безпека» навчальним планом не передбачена.

8. Методи та критерії контролю

1. Методи та критерії контролю

Одним із обов'язкових елементів навчального процесу є систематичний поточний контроль засвоєння знань та підсумкова оцінка рівня засвоєння навчального матеріалу і вміння використовувати ці знання на практиці.

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за видами навчальної роботи:

- виконання практичних робіт;

- виконання завдань самостійної роботи;
- тестові завдання.

Форма проведення підсумкового контролю згідно з робочим та навчальним планом – **залік**.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИДІВ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Виконання завдань на практичних роботах

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Високий	6	Здобувач повністю виконав завдання (не менше ніж на 90%) та захистив роботу.
Достатній	4-5	Здобувач частково виконав завдання (не менше 75%)
Задовільний	2-3	Здобувач частково виконав завдання (не менше 60%), або виконав зі значними помилками
Низький	0-1	Здобувач виконав лише окремі елементи лабораторної роботи (менше 30%), припустився значних помилок при виконанні.

Виконання завдань самостійної роботи

Високий	3	Здобувачем надана повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації)
Достатній	2	Здобувачем надана достатньо повна відповідь (не менше 60 - 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями
Задовільний	1	Здобувачем надана неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації та незначні помилки)
Низький	0-1	Здобувачем надана коротка відповідь із суттєвими помилками (менше 30% потрібної інформації)

Критерій оцінювання при проведенні тестування

Тестування проводиться у системі MOODLE. Оцінку програма виставляє автоматично в залежності від кількості правильних відповідей у тестах. Максимальна оцінка виставляється при 100% правильних відповідей і складає 19 балів.

2. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Вид навчальної роботи здобувача ступеня вищої освіти			Разом по темі
	виконання практичної роботи	виконання завдань самостійно і роботи	тести	
Тема 1. Предмет, методи і завдання дисципліни		3	19	3
Тема 2. Наукові засади раціонального природокористування й охорони навколишнього середовища	6	3		9
Тема 3. Екологічне виховання населення	6	3		9
Тема 4. Розвиток продуктивних сил та антропогенний вплив на навколишнє середовище	6	3		9
Тема 5. Еколого-економічні і еколого-соціальні проблеми використання природних ресурсів		3		3
Тема 6. Регіональні екологічні проблеми України	6	3		9
Тема 7. Управління природокористуванням та правовий захист навколишнього середовища		3		3
Тема 8. Екологічний моніторинг. Система екологічної інформації	6	3		9
Тема 9. Екологічна експертиза та проблеми її організації		3		3
Тема 10. Планування раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища	6	3		9
Тема 11. Економічний (госпрозрахунковий) механізм природокористування і охорони навколишнього середовища		3		3
Тема 12. Економічна та соціальна ефективність здійснення природоохоронних заходів. Науково-технічний прогрес і економіка природокористування	6	3		28
Тема 13. міжнародний досвід і співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища і раціонального природокористування		3		22
Усього	42	39	19	100

9. Рекомендована література

Основна література

1. Барановський В.А. Екологічний атлас України. – К.: Географіка, 2000. – 41 с.
2. Бачинський Г.О. Основи соціоекології. – К., 1995. – 235с.
3. Буркинський Б.В., Степанов В.М., Харичков С.К. Природопользование: Основы экономико-экологической теории. – Одесса: ИПРЭЭИ НАН Украины, 1999. – 350 с.
4. Вайцеккер Э., Ловинс Л. Фактор четыре. Затрат – половина, отдача – двойная. Новый доклад Римскому клубу. – М.: Academia, 2000. – 400 с.
5. Воронцов А. П. Рациональное природопользование. – М.: Экмос, 2000. – 304 с.
6. Горев Л. Н., Дорогунцов С. И., Хвесик М. А. Оптимизация экосред: в трех книгах. Оценка и процессы. Книга 1. – К.: Наукова думка, 1997. – 539 с.
7. Горев Л. Н., Дорогунцов С. И., Хвесик М. А. Оптимизация экосред: в трех книгах. Прогнозирование и оптимизация. Книга 2. – К.: Наукова думка, 1997. – 531 с.
8. Горев Л. Н., Дорогунцов С. И., Хвесик М. А. Оптимизация экосред: в трех книгах. Воспроизводство и пополнение. Книга 3. – К.: Наукова думка, 1997. – 544 с.
9. Данилишин Б.М., Дорогунцов С.И., Міщенко В.С. та ін. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України. – К.: ЗАТ “НІЧЛАВА”, 1998. – 716 с.
10. Данилишин Б.М. Природно-техногенні катастрофи: проблеми економічного аналізу та управління: Наукове видання. – К., 2001. – 260 с.
11. Данилов-Данильян В.И., Лосев К.С. Экологический вызов и устойчивое развитие: Учебное пособие – М.: Прогресс-Традиция, 2000. – 414с.
12. Економіка довкілля і природних ресурсів / За ред. Л.І. Максимів. – Львів: Афіша, 2002. – 168 с.
13. Кашенко О.Л. Фінансово-економічні основи природокористування. – К.: Вища школа, 1999. – 222с.
14. Модернізація виробництва: системно-екологічний підхід: Посібник з екологічного менеджменту / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, В.М. Навроцький та ін. – К.: Символ-Т, 1997. – 245 с.
15. Моисеев Н.Н. Судьба цивилизации (Путь разума). – М.: МНЭПУ, 1998. – 260 с.
16. Моисеев Н.Н. Человек и ноосфера. – М.: ЮНИСАМ, 1990. – 310 с.
17. Мусієнко М.М., Серебряков В.В., Брайон О.В. Екологія. Охорона природи: Словник-довідник. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2002. – 550 с.
18. Назарук М.М. Основи екології та соціоекології. – Львів: Афіша, 1999. – 255 с.
19. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища України. – К.: Вид. Раєвського, 2000. – 60 с.

Додаткова література

20. Наше общее будущее: Доклад Международной комиссии по окружающей среде и развитию (МКОСР). Пер. с англ. / Под ред. С.А. Евтеева, Р.А. Перелета. – М.: Прогресс, 1989. – 376 с.
21. На шляху до екологічно стійкого використання ресурсів в Україні: проблема накопичення промислових відходів. – Дніпропетровськ: Січ, 1999. – 27 с.
22. Неверов А. В. Экономика природопользования. – Мн.: Вышайша школа, 1990. – 216 с.
23. Никаноров А.М., Хоружая Т.А. Глобальная экология. – М.: Приор, 2001. – 285 с.
24. Океан наступает? Парниковый эффект и поднятие уровня моря: Сб. ст.: Пер. с англ. / Под ред. М.К. Барта и Дж. Г. Тайтуса; Под ред. и с предисл. П.А. Каплина. – М.: Прогресс, 1989. – 368 с.
25. Окружающая среда и здоровье / Под ред. Л. Хенса, Л. Мельника, Э. Буна. – К.: Наукова думка, 1998. – 326 с.
26. Оптимизация использования и охрана земельных ресурсов / В.П. Цемко, А.С. Новоторов, И.К. Паламарчук и др. – К.: Наукова думка, 1989. – 292 с.
27. Шевчук В., Білявський Г., Саталкін Ю., Навроцький В. Ноосферогенез і гармонійний розвиток. – К.: Геопринт, 2002.
28. Шевчук В., Саталкін Ю., Білявський Г. та ін. Порядок денний на ХХІ століття: національний шлях до гармонійного розвитку. – К.: Літсофт, 2002.
29. Экологическая геология Украины / Отв. ред. Шнюков Е. Ф. – К.: Наукова думка, 1993. – 407 с.
30. Экономика и экология: Учебник. – М.: Изд-во Рос. экон. акад., 2000. – 174 с.
31. Экономика природопользования: Учебник / Под ред. Л.Хенса, Л. Мельника, Э. Буна. – К.: Наукова думка, 1998. – 480с.
32. Экономика ресурсосбережения. – К.: Наукова думка, 1989. – 248 с.
33. Экономический анализ воздействия на окружающую среду / Д. Диксон и др. Пер. с англ. – М.: ВИТА-ПРЕСС, 2000. – 270с.
34. Яремчук І.Г. Економіка природокористування. Навчальний посібник. – К.: Просвіта, 2000. – 431с.